

Posudek bakalářské práce

Alžběta Laňová, Pražští bradýři, lazebníci a chirurgové v raném novověku, FF UK Praha – Katedra PVHAS, Praha 2011, 78 s. včetně. 4 příloh.

Ačkoli řemesla a živnosti v Čechách v období raného novověku představují významnou a zcela nepominutelnou integrální součást městského hospodářství, z hlediska komplexního pohledu na jednotlivá řemesla, resp. skupiny profesí však stojí zcela nezaslouženě stále poněkud stranou zájmu široké badatelské obce historiků. Pomineme-li dnes již do určité míry v podstatě klasiky, kteří se věnovali problematice dějin řemesel a obchodu, cechů a živnostenských společenstev v českých zemích, tzn. Zikmunda Wintera a Bedřicha Mendla, a abstrahujeme-li od prací Janáčkových či Divišových, kdy druhý z jmenovaných se zaměřoval především na movité památky cechovních korporací, a z poslední doby pak od práce Čermákovy, která je věnována základnímu přehledu vývoje a struktury olomouckých řemesel a několika málo dalších prací, dojdeme ke zjištění vskutku ne příliš radostnému. Tím spíše lze přivítat, že cechy a řemesla se dostávají postupně do popředí zájmu studentů při výběru jejich závěrečných kvalifikačních prací.

Tématem, které si pro svou bakalářskou práci zvolila Alžběta Laňová, jsou bradýři, lazebníci a chirurgové v pražských městech v období raného novověku, tedy profese, které sice nejsou v porovnání s některými řemesly, zvláště tradičními (tzn. potravinářskými a textilními) tak početně zastoupené, ale rozhodně nemají o nic méně bohatou tradici. Zvláště pak pohled na vývoj těchto profesí z hlediska delšího časového horizontu poskytuje mnohá zajímavá zjištění.

V předkládané bakalářské práci vycházela autorka především z pramenů uložených v Archivu hlavního města Prahy, konkrétně z písemností uložených v základní řadě sbírky pergamenových listin, dále sbírky papírových listin a z písemností vlastního cechu lazebníků, bradýřů a chirurgů. Nepominula ovšem ani fondy ústřední povahy, konkrétně písemnosti české dvorské kanceláře a tereziánského katastru uchovávané v Národním archivu v Praze. Na základě výše uvedených pramenů si autorka vytvořila solidní základ pro zmapování geneze příslušných profesí, jejich struktury, organizace, podala přehlednou charakteristiku jejich praktické činnosti.

Práci A. Laňová přehledně rozčlenila do šesti částí (včetně úvodní a závěrečné kapitoly), přehledně graficky členěných dle vnitřního obsahu. Jednotlivým částem předchází úvod, v němž autorka kromě stručného nastínění obsahu práce především vymezila období, jemuž se věnuje. Jako počáteční mezník si stanovila rok 1474, resp. 1477, kdy bylo vydáno Vladislavem II. Jagellonským privilegium pro lazebníky a nedlouho poté i jejich první statuta (v kapitole o jednotlivých profesích odkazuje i na období starší, nepomíná počátky všech těchto profesí), konečným mezníkem je pak konec 17. století. Toto časové rozpětí lze považovat za velmi vhodně zvolené, neboť rozsáhlé změny, k nimž v dané oblasti došlo v průběhu následujícího 18. století, by vyžadovaly samostatnou práci. Následující část věnovala autorka přehlednému rozboru pramenů (nevydaných i vydaných), jejich výpovědní hodnotě a možnostem využití, dále seznámení se základní literaturou k dějinám cechů a řemesel obecně, dosavadnímu stavu bádání v oblasti cechovní problematiky, pro začlenění sledované problematiky do širšího kontextu, především ze zdravotnického aspektu, neponechala stranou ani práce věnované dějinám lékařství v českých zemích. V této souvislosti by stálo bezesporu za pozornost se zaměřit i na literaturu zahraniční.

Stěžejní část práce představují následující tři kapitoly (třetí, čtvrtá a pátá). V první z nich se autorka zaměřila na přehledné shrnutí dějin cechů od jejich vzniku až do jejich zrušení v roce 1859 (kdy je nahradila živnostenská společenstva) se zřetelem k zdravotnickým a hygienickým profesím, tzn. především k bradýřům a lazebníkům, ale i chirurgům (těm je věnována v porovnání s oběma předcházejícími profesemi menší pozornost), jejich společenskému postavení, zvyklostem, privilegiím, statutům (v příloze č. 4 připojeno pro ilustraci znění statut pražských bradýřů z roku 1615) i početnímu zastoupení (viz připojené přehledné tabulky uvádějící v počty lánů v pražských městech, početní zastoupení lazebníků, bradýřů a chirurgů – na s. 65 omylem uvedeni v nadpisu bradýři). Chvályhodné je, že A. Laňová neponechala stranou (byť z pochopitelných důvodů ve zcela stručné formě) ani postavení židovských lazebníků a jejich srovnání s lazebníky křesťanskými (rovněž tato pasáž by si do budoucna zasloužila samostatné hlubší zpracování). Obsahem čtvrté kapitoly je pak fenomén lánů jako místa sloužícího nejen k základnímu zajištění hygienických potřeb, ale do určité míry i jako zařízení zdravotnického charakteru. Následující pátá kapitola je věnována zevrubné charakteristice jednotlivých profesí uvedených v titulu práce včetně profesí příbuzných, především náplni jejich činnosti, sociálnímu a společenskému postavení jejich představitelů, přičemž vychází především z dochovaných privilegií a statut. Za hlubší pozornost by v dané souvislosti stály

bezpochyby podrobnější informace z vnitřního života jednotlivých cechovních společenstev, které jsou pouze okrajově naznačeny (např. spory).

Závěr: v rámci předkládané práce autorka plně prokázala schopnost pracovat samostatně s literaturou a prameny, velmi dobrou orientaci v archivních fondech. Autorka si vytvořila velmi dobrý základ pro případné další hlubší rozvíjení tématu, kdy by mohla v širším měřítku využít především prameny spisové povahy či se zaměřit na témata, jichž se v práci dotkla pouze okrajově (především vývoj předmětných profesí v 18. století, problematika židovských lazebníků apod.). Práci doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnotit známkou výborně.

doc. PhDr. Ivana Ebelová, CSc.

vedoucí práce

V Praze dne 29. srpna 2011